

BIOLÓGIAI OLIMPIA – 57. évfolyam – 2022/2023-as iskolai év

Járási forduló – C kategória

Az általános iskolák 8. – 9. évfolyama és a nyolcosztályos gimnáziumok 3. – 4. évfolyama számára

Gyakorlati – elméleti rész

Útmutató a BiO Járási Bizottság számára

- **Minden versenyzőnek szüksége van:** 2 üres, legalább 200 ml-es főzőpohárra; 1/3 banánra; nátrium-kloridra (asztali só); főzőpohárra vízzel; tisztítószer (általánosan beszerezhető mosogatószer); hűtött 90-96%-os etanolra (az etanolt addig tartsa a hűtőben, amíg a tanulóknak nem lesz rá szüksége, azért hogy elkerülje annak felmelegedését) – ha nem tud 90-96%-os etanolt biztosítani, akkor alacsonyabb (min. 70%) koncentrációt is használhat, de ebben az esetben javasoljuk, hogy a verseny előtt tesztelje le az izolációs eljárást az alacsonyabb koncentrációjú etanollal – a felhasznált mennyiség változatlan marad; tölcsér vagy szűrő; géz (a gézt minden versenyző számára előre levághatja - ügyeljen arra, hogy a méret megfelelő legyen, és a 3-szorosan összehajtott géz lefedje a tölcsért vagy a szűrőt); olló (nem szükséges, ha a géz előre le lesz vágva); tál; fém kanál vagy villa; sötét papír; pipetta; mérleg; mérőhenger; stopper (egy közös mutatós óra a szobában jól látható helyen elhelyezett másodpercmutatóval is elegendő - az eljárásban szereplő idők tájékoztató jellegűek, az inkubációs idők kismértékű változása nem vezet az izolálás eredményének változásához).
- Miután a versenyzők izolálták a DNS-t, a feladatfelügyelő pontozása következik – erről a gyakorlati rész kezdete előtt tájékoztassa a versenyzőket. **Ne felejtse el értékelni minden versenyző izolálási eredményét a 0. pont szerint.**
- A gyakorlati – elméleti rész megoldásához szükséges optimális idő **80 perc**. A gyakorlati rész megoldására 45 percet, az elméleti részre 35 percet ajánlunk kiszabni.
- A résztvevőket fel lehet osztani 2 csoportra, ahol az egyik csoport a gyakorlati rész megoldásán dolgozik először, a másik az elméleti részen. Ezt követően a csoportok feladatai felcserélődnek.
- **A válaszlapon a feladatok sorszáma mellett három felkiáltójellel jelöljük a feladatokat, amelyekben a hibás válaszáért pont vonható le.** Minden hibás válaszáért 0,5 pontot vonunk le, míg a versenyzők a feladatot minimum 0 pontot szerezhhetnek – nem adható mínusz pont a feladatra.
- Ha szeretné velünk megosztani visszajelzését a biológiai olimpia e fordulójával kapcsolatban, észrevételeit és javaslatait az olympiadabio@gmail.com e-mail címre küldheti el.

Feladat	Helyes feladatmegoldások	Pontszám
	<u>GYAKORLATI RÉSZ - TÉMA: DNS ISZOLÁCIÓ</u>	
0.)	A DNS ISZOLÁLÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE - A versenyzőknek a DNS-t a képen látható módon kell izolálniuk - A tanulónak sikerült izolálnia a DNS csapadékát 10 pont - A csapadék fehér színű (a sárgás szín a banánból visszamaradt anyaggal való szennyeződést jelenti – leggyakrabban az etanol óvatlan öntése, illetve az	+ pontok: Izolált csapadék 10 pont A csapadék fehér színű 5 pont Nyálkás, vattához hasonló csapadék 5 pont

	<p>öntés utáni keverés során szennyeződik – a fehértől eltérő szín esetén nem adunk 5 pontot) 5 pont</p> <p>- A csapadék vattához hasonló nyálkás konzisztenciájú (ha a csapadékban az eredeti banán részei is jelen vannak, ez az elkülönítési folyamat során bekövetkezett szennyeződést jelzi az elkülönítés közbeni gondatlan manipuláció miatt. Szennyezettség esetén nem adunk 5 pontot ebben a részben is) 5 pont</p>	Összesen:20 pont
1.)	d)Vattára emlékeztető fehér nyálkás csapadék 2 pont	<p>+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont</p> <p>Összesen:2 pont</p>
2.)	<p>b) Nem 2 pont</p> <p>(még ha a csapadékban megfigyelhetőek is szálak, ezek nem a DNS kettős spiráljának egyes szálai, mivel azok szabad szemmel nem figyelhetők meg)</p>	<p>+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont</p> <p>Összesen: 2 pont</p>
3.)	a) A DNS a sejtben a fehérjékkel közös komplexumot alkot, ami megnehezítené az elválasztást 2 pont	<p>+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont</p> <p>Összesen: 2 pont</p>
4.)	b) A mosószer a citoplazmatikus és a nukleáris membránokat is megbontja, mely során a DNS a kivonatba kerül 2 pont	<p>+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont</p> <p>Összesen: 2 pont</p>
5.)	d) A sejtek azonos számú kromoszómával rendelkeznek, mint a növény vegetatív része, mivel szomatikus sejtekről van szó 2 pont	<p>+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont</p> <p>Összesen: 2 pont</p>
		30 pont
<u>ELMÉLETI RÉSZ</u>		
6.)!!!	c) Egysejtű szervezetek, termőtestet nem képeznek, szaprofita táplálkozási mód 3 pont	<p>+ pontok: A helyes válaszáért 3 pont</p> <p>- pontok : Minden helytelen válaszáért -0,5 pont</p> <p>Összesen: 3pont</p>
7.)!!!	c) Termő 2 pont	<p>+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont</p> <p>- pontok : Minden helytelen válaszáért -0,5 pont</p> <p>Összesen: 2 pont</p>
8.)!!!	<p>a) Az érben, amely a tüdőhólyagocskába szállítja a vért, magasabb a széndioxid koncentráció, mint amely abból szállítja el 2 pont</p> <p>c) Az érben, amely a tüdőhólyagocskába szállítja a vért, alacsonyabb az oxigénkoncentráció, mint amely abból szállítja el 2pont</p>	<p>+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont</p> <p>- pontok: Minden helytelen válaszáért -0,5 pont</p> <p>Összesen: 4pont</p>

9.)!!!	a) Diffúzió 2 pont	+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont - pontok: Minden helytelen válaszáért -0,5 pont Összesen: 2 pont
10.)!!!	a) iv 1 pont b) iii 1 pont c) i 1 pont d) ii 1 pont	+ pontok: A helyes válaszáért 1 pont - pontok: Minden helytelen válaszáért -0,5 pont Összesen: 4pont
11.)!!!	d) 1:1 (fekete:szürke) 3 pont	+ pontok: A helyes válaszáért 3 pont - pontok: Minden helytelen válaszáért -0,5 pont Összesen: 3pont
12.)!!!	b) Murányi-fennsík 2 pont	+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont - pontok: Minden helytelen válaszáért -0,5 pont Összesen:2 pont
13.)!!!	b) Mezozoikum (középidő) 2 pont	+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont - pontok: Minden helytelen válaszáért -0,5 pont Összesen: 2 pont
14.)!!!	PRODUCENS – a), d) 1 pont +1 pont KONZUMENS– e), f) 1 pont +1 pont REDUCENS – b), c) 1 pont +1 pont	+ pontok: A helyes válaszáért 1 pont - pontok: Minden helytelen válaszáért -0,5 pont Összesen: 6pont
15.)!!!	a) a növény intenzív szárazságnak van kitéve 2 pont b) a növény sötétben van, amikor nem kell légcsereét biztosítania 2 pont	+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont - pontok: Minden helytelen válaszáért -0,5 pont Összesen: 4pont

16.)!!!	„a., szerv : IV 1 pont „b., szerv : II 1 pont „c., szerv : VI 1 pont „d., szerv : V 1 pont „e., szerv : I 1 pont „f., szerv : III 1 pont	+ pontok: A helyes válaszáért 1 pont - pontok: Minden helytelen válaszáért -0,5 pont Összesen: 6pont
17.)!!!	b) A napraforgó termése kaszattermés 2 pont d) A kukoricának párhuzamos erezete van 2 pont	+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont - pontok: Minden helytelen válaszáért -0,5 pont Összesen: 4pont
<u>ALKALMAZOTT RÉSZ</u>		
18.)	a) Európa korpíramisa haldokló népességet mutat (regresszív) 3 pont b) Óceánia a stabil népesség példája 3 pont	+ pontok: A helyes válaszáért 3 pont Összesen:6pont
19.)	a) Az amoxicillin alkalmazása az érzékeny baktériumsejtek populációján a sejtfal gyengülése miatt a sejt széteséséhez vezet. 2 pont c) A béta-laktamázok hasonlóan, mint a penicillinek, felismerik a klavulánsavat, de amikor kölcsönhatásba lépnek klavulánsavval, inaktiválódnak 2 pont e) A klavulánsav segít elkerülni a baktériumok amoxicillinnel szembeni rezisztenciáját 2 pont	+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont Összesen: 6 pont
20.)	A ptialin görbéje .....Y..... 2 pont A pepszin görbéje .....X..... 2 pont A tripszin görbéje .....Z..... 2 pont	+ pontok: A helyes válaszáért 2 pont Összesen: 6 pont
Összesen az elméleti és alkalmazott részért		60 pont
Összesen a gyakorlati – elméleti részért		90 pont